ਪਾਠ 2

ਘੋਟਣੇ ਦੀ ਖੀਰ

ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਪੈਦਲ ਹੀ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੋਟਰ-ਗੱਡੀਆਂ ਅਜੇ ਬਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਲੋਕ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇੱਕ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਦੂਰੋਂ-ਪਾਰੋਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਭੁੱਖ ਵੀ ਡਾਢੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਉਹਨੇ ਇੱਕ ਘਰ ਦਾ ਬੂਹਾ ਜਾ ਖੜਕਾਇਆ।

"ਵੇ, ਭਾਈ! ਏਸ ਵੇਲ਼ੇ ਕੌਣ ? ਬੂਹੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ।

"ਮੈਂ, ਜੀ, ਇੱਕ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਹਾਂ ਤੇ ਰਾਤ ਕੱਟਣੀ ਹੈ।"

ਘਰ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਇੱਕ ਮਾਈ ਨੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ:

"ਭਾਈ, ਇਹਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਘਰ ਸਮਝ ਤੇ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਆ"

ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਜੋ ਅਜੇ ਸੂਤ ਹੋ ਕੇ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੀ ਸੀ ਬੋਲਿਆ:

"ਮਾਈ, ਕੁਛ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨੀ ਮਿਲ਼ ਸਕਦਾ ? ਮੇਰੀ ਭੁੱਖ ਨਾਲ਼ ਜਾਨ ਨਿਕਲ਼ਨ ਲੱਗੀ ਆ। ਭੁੱਖੇ

ਨੂੰ ਤਾਂ ਨੀਂਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ।

"ਖਾਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਈ, ਏਸ ਵੇਲ਼ੇ ਘਰ 'ਚ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ।ਆਟਾ-ਕੋਟਾ ਵੀ ਮੁੱਕਿਆ ਪਿਆ।ਕੁਛ ਚਾੜ੍ਹਿਆ-ਪਕਾਇਆ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਅੱਜ ਭੁੱਖੀ-ਭਾਣੀ ਸੌਣ ਲੱਗੀ ਸੀ।" ਮਾਈ ਨੇ ਕੰਜੂਸੀ ਦਿਖਾਈ।

ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਵੀ ਮਾਈ ਦੀ ਕੰਜੂਸੀ ਨੂੰ ਤਾੜ ਗਿਆ।

"ਅੱਛਾ, ਜੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾ ਸਹੀ," ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਨੇ ਆਖਿਆ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਪਏ ਘੋਟਣੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬੋਲਿਆ,

"ਮਾਈ ! ਜੇ ਹੋਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਘੋਟਣੇ ਦੀ ਖੀਰ ਹੀ ਧਰ ਲੈਂਦੇ ਆਂ।"

"ਘੋਟਣੇ ਦੀ ਖੀਰ! ਵੇ, ਤੂੰ ਕਿਤੇ ਝੱਲਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ?"

"ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਬਣਾ ਕੇ ਦੱਸਦਾਂ। ਤੂੰ ਬੱਸ, ਮੈਨੂੰ ਪਤੀਲਾ ਤਾਂ ਦੇ।"

ਮਾਈ ਪਤੀਲਾ ਲੈ ਆਈ।ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਨੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਬਾਲ਼ੀ,

ਪਤੀਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਅੱਗ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਮਾਈ ਕੋਲ਼ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਸਭ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ।ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਨੇ ਕੁਝ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਕੜਛੀ 'ਚ ਲਿਆ ਤੇ ਉਂਗਲ਼ ਲਾ ਕੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਇਆ।

"ਬੱਸ, ਖੀਰ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਹੀ ਸਮਝੋ ਜੇ ਭੋਰਾ ਕੁ ਖੰਡ ਮਿਲ਼ ਜਾਵੇ ਤਾਂ......।""ਖੰਡ ! ਖੰਡ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਲੈ ਕੇ ਆਈ" ਮਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਪਤੀਲੇ 'ਚ ਪਾਣੀ ਰਿੱਝ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਮਾਈ ਪਤੀਲੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਘੋਟਣੇ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ਼ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਨੇ ਖੰਡ ਪਤੀਲੇ 'ਚ ਸੁੱਟੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੜਛੀ ਨਾਲ਼ ਹਿਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।ਉਹਨੇ ਫੇਰ ਕੁਝ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਕੜਛੀ 'ਚ ਲਿਆ ਤੇ ਉਂਗਲ਼ ਡੁਬੋ ਕੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਈ।

"ਹੁਣ, ਜੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਦੁੱਧ ਮਿਲ਼ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੱਸ, ਕਮਾਲ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।"

ਮਾਈ ਅੰਦਰੋਂ ਦੁੱਧ ਦਾ ਡੋਲੂ ਭਰ ਲਿਆਈ ਤੇ ਪਤੀਲੇ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।

"ਜੇ ਕਿਤੇ ਦੋ ਮੁੱਠਾਂ ਚੌਲ਼ ਮਿਲ਼ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੇਖੋ ਕੀ ਸੁਆਦ ਬਣਦਾ ਏ।" ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਕੜਛੀ ਮਾਰਦਾ ਬੋਲਿਆ। ਵਿੱਚ-ਵਿੱਚ ਉਹ ਘੋਟਣੇ ਨੂੰ ਵੀ ਘੁਮਾ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ।

ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਈ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਘੋਟਣੇ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।ਮਾਈ ਘੋਟਣੇ ਵੱਲ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾਈ ਵੇਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

"ਅਹਿ ਲੈ, ਜਿੰਨੇ ਪਾਉਣੇ ਨੇ, ਪਾ ਲੈ।"

ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਚੌਲ਼ ਪਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘੋਟਣੇ ਨਾਲ਼ ਰਲ਼ਾਉਣ ਲੱਗਾ।

"ਵਾਹ ! ਕਿੰਨੀ ਸੁਆਦਲੀ ਖੀਰ ਬਣੀ ਹੈ," ਉਹ ਪਤੀਲੇ 'ਚ ਘੋਟਣਾ ਫੇਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਬੋਲਿਆ।

"ਬੱਸ, ਜ਼ਰਾ ਬਦਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਰੀਆਂ ਮਿਲ਼ ਜਾਣ......।"

ਮਾਈ ਨੇ ਟੇਢੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ਼ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਦਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਰੀਆਂ ਲਿਆ ਕੇ ਪਤੀਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ।

"ਹੁਣ ਮਾਈ, ਦੋ ਬਾਟੀਆਂ ਤੇ ਦੋ ਚਮਚੇ ਲੈ ਆ, ਖੀਰ ਤਾਂ ਬਣੀ ਸਮਝ।"

ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਨੇ ਘੋਟਣੇ ਸਮੇਤ ਪਤੀਲਾ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉੱਤੋਂ ਲਾਹ ਲਿਆ।

ਮਾਈ ਨੇ ਖੀਰ ਖਾਧੀ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਹੈਂ ! ਏਨੀ ਸੁਆਦ ਖੀਰ !"

"ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ, ਘੋਟਣੇ ਦੀ ਖੀਰ ਵੀ ਏਨੀ ਸੁਆਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

"ਪਰ ਜੇ ਕਿਤੇ ਖੀਰ 'ਚ ਖੋਪਾ ਤੇ ਸੌਂਗੀ ਦੇ ਚਾਰ ਦਾਣੇ ਵੀ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਸੁਆਦ ਹੋਰ ਵੀ ਦੂਣਾ ਹੁੰਦਾ।" ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮਾਈ ਆਪ ਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਆਈ ਤੇ ਖੀਰ 'ਚ ਰਲ਼ਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਫਿਰ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਤੇ ਮਾਈ ਦੋਵੇਂ ਘੋਟਣੇ ਦੀ ਖੀਰ ਖਾਈ ਗਏ ਤੇ ਹੱਸੀ ਗਏ।

ਪਾਠ-ਅਭਿਆਸ

1. ਦੱਸੋ :-

(ੳ) ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਕਿਸ ਦੇ ਘਰ ਰਿਹਾ?

(ਅ) ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਨੇ ਖੀਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁੱਢੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ?

(ੲ) ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਨੇ ਬੁੱਢੀ ਔਰਤ ਕੋਲ਼ੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ?

(ਸ) ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਨੇ ਬੁੱਢੀ ਨੂੰ ਕੀ ਬਣਾ ਕੇ ਖੁਆਇਆ?

2. ਢੁਕਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣ ਕੇ ਖ਼ਾਲੀ ਥਾਂਵਾਂ ਭਰੋ :-

(ੳ) ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਨੇ ਇੱਕ ____________ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ।

(ਅ) ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਅੱਜ ____________ ਸੌਂਣ ਲੱਗੀ ਸੀ।

(ੲ) ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਬੁੱਢੀ ਦੀ ____________ ਨੂੰ ਤਾੜ ਗਿਆ।

(ਸ) ਮਾਈ ____________ ਵੱਲ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾਈ ਵੇਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

(ਹ) ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ____________ ਵੀ ਏਨੀ ਸੁਆਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

3. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ :-

(ੳ) ਪੁਰਾਣਾ

(ਅ) ਗੱਡੀਆਂ

(ੲ) ਮੰਜਾ

(ਸ) ਪਤੀਲਾ

(ਹ) ਕੌਲੀ

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਤੇ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੋ :-

(ੳ)	ਘਰ	घर
(ਅ)	ਭੁੱਖ	भूख
(ੲ)	ਸਮਝ	समझ
(ਸ)	ਖੀਰ	खीर
(ਹ)	ਆਪਣਾ	अपना

5. **ਖੀਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਾਲ਼ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰੋ।**

*****